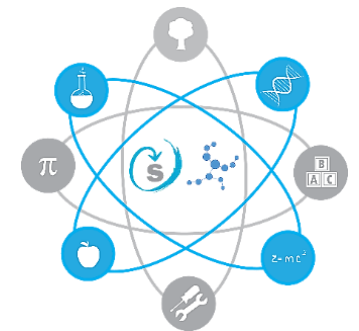
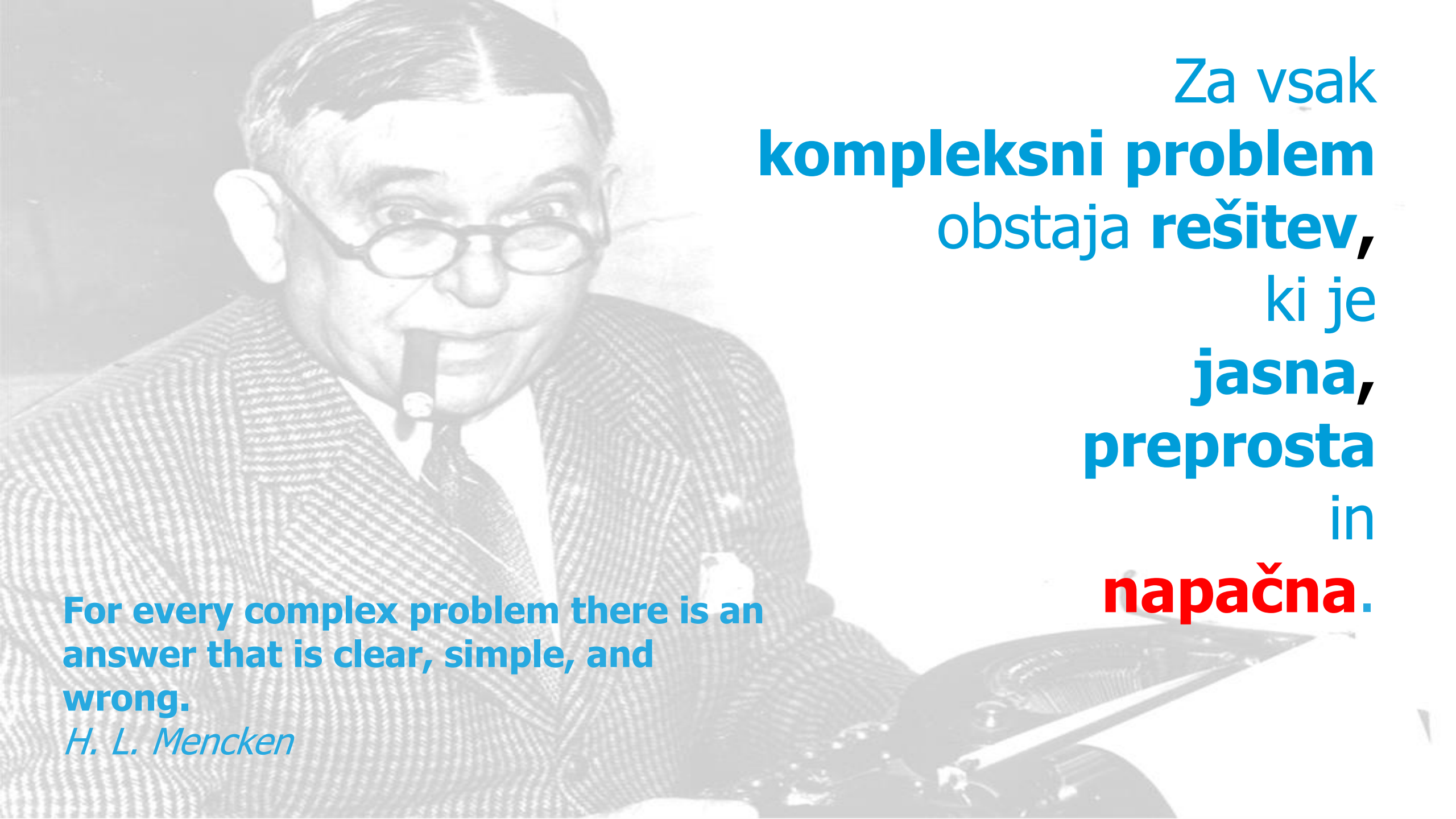

Razvijanje strokovnega jezika: zakaj in čemu, kdo in kako?

Katja Pavlič Škerjanc, ZRSŠ

Za vsak
kompleksni problem
obstaja **rešitev**,
ki je
jasna,
preprosta
in
napačna.

**For every complex problem there is an
answer that is clear, simple, and
wrong.**

H. L. Mencken

KLJUČNI POJMI I

- Jezik
- **Strokovni jezik**
- Sporazumevalna zmožnost
- Jezikovna zmožnost
- Pismenost
- **Strokovna pismenost**
- Implicitno poučevanje [strokovnega jezika]
- **Eksplicitno poučevanje [strokovnega jezika]**

Znanje in izkušnje

Teoretično
znanje

Kdaj? Kje? Kako?...

Viri? ...

Veliko teoretičnega znanja
Malo praktičnih izkušenj

3

Veliko teoretičnega znanja
Veliko praktičnih izkušenj

1

Malo teoretičnega znanja
Malo praktičnih izkušenj

4

Malo teoretičnega znanja
Veliko praktičnih izkušenj

2

Refleksija

Praktične
izkušnje

KLJUČNI POJMI II

- Integrativni kurikulum
- Inkluzivni kurikulum
- **Medpredmetne in kurikularne povezave**
- **Sodelovalno in timsko poučevanje**
- Projektni pristop k vpeljevanju novosti [na vsešolsko raven]

STROKOVNI JEZIK

ZAKAJ?

- ❑ Številne raziskave dokazujejo, da je
  - **učni uspeh** bolj **odvisen**
  - **od sporazumevalne zmožnosti učenca/-ev**
  - kot od njegovih/-ih **kognitivnih zmožnosti** oz. **splošne inteligentnosti**.
- ❑ **Prezrta, preslišana ali zanemarjena dejstva?**

STROKOVNI JEZIK ČEMU?

**Novosti in
spremembe**

**Na vsešolski
ravni**

- ❑ **Izboljšave pristopov k razvijanju sporazumevalne zmožnosti učencev**
  - v **učnem jeziku**,
  - v **materinščini** [J1] in
  - v **tujih jezikih** [TJ]
- ❑ **so nujne, da izboljšamo**
  - **učne rezultate učencev** oz.
  - [njihove možnosti za] osebno rast in kognitivni razvoj ter
  - naredimo šolo bolj **inkluzivno** [*pravičnost in dostopnost izobraževanja za vse, NB ranljive skupine*]

večinski jezik,
uradni jezik,
UČNI JEZIK

+

J1

+

tuji jeziki:
moderani
in klasični

regionalni jeziki, manjšinski jeziki, jeziki
priseljencev?

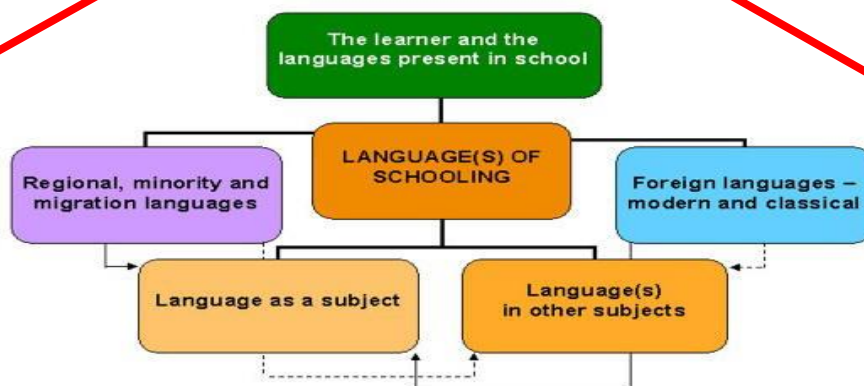
[praktično] sporazumevalni jezik?

UČNEC in JEZIKI V ŠOLI

2009

UČNI PREDMET

Jezik kot predmet

UČNI JEZIK

Jezik v [drugih]
predmetih

Prezrta, preslišana ali zanemarjena dejstva?

VSAK UČITELJ JE (in mora biti) UČITELJ JEZIKA!

- Bullock Report, UK 1975;
- CoE, april 2014: **Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the importance of competences in the language(s) of schooling for equity and quality in education and for educational success**, adopted on 2 April 2014 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2180653&Site=CM>
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011**
- Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018**

Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the importance of competences in the language(s) of schooling for equity and quality in education and for educational success (Adopted on 2 April 2014)

2014

- The recommendation concerns **the central importance of competences in language(s) of schooling** for preventing underachievement and therefore their role in ensuring equity and quality in education.
- It is incumbent on the **public authorities** to **guarantee appropriate language learning**, as one of their responsibilities in guaranteeing the quality of education **under the national education system**, covering both public and private education.
- They should therefore give clear political impetus in order to encourage the actors concerned to combine their efforts to **develop awareness in the education system of the importance of the requisite competences in the language(s) of schooling**, which are not necessarily acquired outside school. ...

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (Bela knjiga 2011)

2011

- ❑ Razvijanje sporazumevalne zmožnosti **V SLOVENŠČINI, DRUGIH MATERNIH IN TUJIH JEZIKIH** je učni cilj, ki se
  - na vseh ravneh uresničuje tako znotraj predmetov kakor tudi
  - na nadpredmetni (tj. kurikularni oz. programski) ravni
  - s sodelovanjem učiteljev vseh jezikov med seboj in z učitelji nejezikovnih predmetov ter z načrtnim in sistematičnim medpredmetnim povezovanjem, na primer v okviru vsebinsko in jezikovno integriranega učenja.

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (Bela knjiga 2011)

2011

Jezik je hkrati cilj in sredstvo;

- pri jezikovnem pouku to dosegamo **z učenjem jezika, usmerjenim v vsebino,**
- pri nejezikovnih predmetih pa **z jezikovno ozaveščenim učenjem vsebin.**

Razvijanje **splošne sporazumevalne zmožnosti** tako nadgradimo z razvijanjem **STROKOVNE PISMENOSTI** učencev na posameznih predmetnih oz. disciplinarnih področjih.

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (ReNPJP14–18, 2.1.6 Tuji jeziki)

2013

V osnovno- in srednješolskem izobraževanju naj se **pouk vseh jezikov**

- **načrtuje** in
- **izvaja**

tako, da se **navezujejo drug na drugega in povezujejo med seboj**, in sicer tako

- **tuji jeziki** ne glede na vlogo v kurikulumu (prvi, drugi, tretji tuji jezik idr.) kot tudi
  - **tuji jeziki** in **slovenščina**
- ter
- **tuji jeziki** in **nejezikovni predmeti**.

Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201362&stevilka=2475>; <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO91>

STROKOVNI JEZIK

KDO?
KAKO?

Razvijanje strokovne pismenosti se uresničuje

znotraj predmetov oz. posameznih disciplin

ter

v interdisciplinarnih medpredmetnih

povezavah t.i. vsebinskega predmeta in jezika
[učnega/SLO in/oz. TJ],

ki se izvajajo

z interaktivnim timskim poučevanjem

v kombinaciji z

✓ **multidisciplinarnim pristopom** k povezovanju
predmetov

✓ in **s sodelovalnim poučevanjem.**

IZKAZNICA PROJEKTA OUTJ-3

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj
Kohezijski sklad
Evropski socialni sklad

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naslov projekta

OBOGATENO UČENJE TUJIH JEZIKOV 2013-2015
Enriched FL Learning Project

Naziv operativnega programa

Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013

Razvojna prioriteta

Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja

Prednostna usmeritev

Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja

Posredniško telo

Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport

Izvajalec

Zavod RS za šolstvo

Obdobje

od 1. 9. 2013 do 31. 8. 2015

POJMOVNA MREŽA projekta

Razvijanje strokovne pismenosti v TJ

**Razvijanje strokovne pismenosti v tujih
jezikih [in SLO kot učnem jeziku]
kot kroskurikularni cilj**

t.i. CLIL

2006

Posodabljanje in
izboljševanje
kurikularnega
procesa

**Nove
paradigme
učenja tujih
jezikov**

**Integrativni
kurikul**

**Sodelovalno in
timsko
poučevanje v
medpredmetnih
timih**

Projektni pristop k
vpeljevanju novosti
in sprememb,
akcijsko
raziskovanje,
profesionalni razvoj
učiteljev

Sistem MiKP

Sistem SiTP

KLJUČNE KONCEPTUALNE PREDPOSTAVKE

- **Jezikovna zmožnost je ena sama, enovita in kompleksna**, ne pa razčlenjeni seštevki sporazumevalnih zmožnosti v različnih jezikih [torej nova celota s specifičnimi novimi lastnostmi, ne pa vsota vseh ločenih posameznih jezikovnih zmožnosti].
- **Za učenje in poučevanje strokovnega jezika** je nujni pogoj **konceptualno/pojmovno znanje**.
- Cilje vzgojno-izobraževalnih programov, še zlasti tiste, ki zadevajo **transverzalne kompetence** [npr. sporazumevalna zmožnost v J1/učnem jeziku, sporazumevalna zmožnost v tujih jezikih idr.], je mogoče celovito doseči le na **nadpredmetni**, tj. **(kros)kurikularni ravni**,
- in sicer s sistematičnim in načrtnim **medpredmetnim povezovanjem** ter **sodelovalnim in timskim poučevanjem** [= s sodelovanjem predmetov in učiteljev].

JEZIK V IZOBRAŽEVANJU: VLOGE

JEZIK KOT
SREDSTVO

sredstvo
sporazu-
mevanja

**SPORAZUMEVALNI
JEZIK:** odnosni

UČNI JEZIK
odnosni in
spoznavni

sredstvo
**SPOZNA
-VANJA**

predmet
**SPOZNA
-VANJA**

UČNI PREDMET

JEZIK KOT
CILJ

JEZIKOVNA SPORAZUMEVALNA ZMOŽNOST

Sporazumevalna zmožnost je to, kar **človek zna** (ima na razpolago) **za sporazumevanje** (za opravljanje govornih dejanj) **v raznih sporazumevalnih okoliščinah.**

Jezik je v šoli

- 1. sredstvo sporazumevanja** in
- 2. sredstvo spoznavanja** (kot učni jezik) ter
- 3. predmet spoznavanja** (kot učni predmet).

JEZIKOVNA SPORAZUMEVALNA ZMOŽNOST

se udejanja skozi

- **štiri sporazumevalne dejavnosti** (*poslušanje, branje, govorjenje in pisanje*), ter je kompleksen in soodvisen splet
- **receptivnih in produktivnih jezikovnih spretnosti**, ki vključujejo:
  - ✓ zmožnost (kritičnega) **sprejemanja** raznovrstnih **govorjenih in zapisanih besedil** (*receptcija*) in
  - ✓ zmožnost **tvorjenja** ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih raznovrstnih **govorjenih in zapisanih besedil** (*produkcija*).

SPORAZUMEVANJE (v J1 in TJ) → Strokovna pismenost kot kroskurikularna kompetenca

JEZIKI
(materinščina in tuji)

DRUGI
predmeti

V vsebino usmerjeno (na vsebino osredinjeno učenje jezikov - J1 in TJ)

Jezikovno ozaveščeno učenje „drugih [nejezikovnih oz. vsebinskih] predmetov“

Problem **kategoriziranja in poimenovanja predmetov** (glede na temeljne cilje):

- **vsebinski** in **veščinski**?
- **jezikovni** in **nejezikovni**?
- **jeziki/jezikovni** in **drugi predmeti**?

SPORAZUMEVANJE (v J1 in TJ) → Strokovna pismenost kot kroskurikularna kompetenca

JEZIKI (materinščina in tuji)

V vsebino usmerjeno (na vsebino osredinjeno učenje jezikov - J1 in TJ)

DRUGI predmeti

Jezikovno ozaveščeno učenje drugih [nejezikovnih oz. vsebinskih] predmetov

Razvijanje strokovne pismenosti v učnem jeziku (t.i. *language of schooling*)

- **znotraj drugih** (t.i. vsebinskih oz. nejezikovnih) **predmetov in**
- **pri materinščini (J1)**
- ter v tujih jezikih**
- **pri pouku TJ (TJ1, TJ2?) in**
- **v medpredmetnih povezavah TJ in drugih predmetov]**

JEZIKOVNA DIMENZIJA/JEZIKOVNI UČNI CILJI NJP

Učitelj vsakega predmeta je hkrati **učitelj** svojega **predmeta** in učitelj [strokovnega] **jezika** [tega predmeta].

Implicitno
poučevanje

Nezavedno modeliranje

Samostojno
ali timsko ?

Zavedno/Uzaveščeno modeliranje
(→ 3 stopnje: **modelirano, vodeno in samostojno/avtoregulativno učenje**)

Eksplicitno
poučevanje

KOMPETENCA/ZMOŽNOST vs PISMENOST

Učitelj vsakega predmeta je hkrati **učitelj** svojega **predmeta** in **učitelj** [strokovnega] **jezika** [tega predmeta].

zmožnost
kompetenca

jezikovna
sporazumevalna
zmožnost

jezikovna
zmožnost

pismenost

PISMENOST

(Nacionalna strategija za razvoj pismenosti, 2006)

Pismenost je

zmožnost

posameznikov

trajno razvijajoča se

da **uporabljajo**

sisteme **simbolov**

simbole, urejene v **sisteme**

družbeno dogovorjene

za

sprejemanje

razumevanje

tvorjenje

uporabljanje

družini

šoli/izobraževanju

besedil

za življenje v/na

delovnem mestu

družbi

RASTOČA SPECIALIZIRANOST PISMNOSTI: Increasing Specialization of Literacy

Timothy Shanahan, University of Illinois at Chicago, www.shanahanonliteracy.com

DISCIPLINARY
literacy

Intermediate literacy

BASIC literacy

ZNANSTVENA
[disciplinarna]
pismenost

STROKOVNA,
predmetno specifična
pismenost

UČNA (tudi predmetno
specifična) **pismenost**

TEMELJNA pismenost

STROKOVNA PISMENOST

- **Strokovna** (na zahtevnejši ravni je to znanstvena) **pismenost** je torej **zmožnost sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in uporabe besedil določenega strokovnega** (disciplinarnega, znanstvenega, predmetnega) **področja**: naravoslovna, fizikalna, geografska, družboslovna, zgodovinska ...pismenost.
- Obvladovanje različnih strokovnih jezikov je ključni element človekove **notranje raznojezičnosti** (t.i. *internal or basic plurilingualism*).
- Čim več strokovnih jezikov (in drugih jezikovnih zvrsti) svoje materinščine (prvega jezika) človek obvlada in čim bolje jih obvlada, tem večja in prožnejša je njegova sporazumevalna zmožnost v poklicu in v življenju.
- V današnjem globaliziranem, večkulturnem in mnogojezičnem svetu, ki je soodvisno povezan bolj kot kdajkoli prej v zgodovini človeštva, je pomembna tudi človekova **zunanja raznojezičnost** (t.i. *external plurilingualism*), tj. znanje drugih jezikov, pa tudi tu ne le za splošno sporazumevanje, ampak tudi za strokovno specifično (**tuji strokovni jezik – tujejezična strokovna pismenost**).

STROKOVNI JEZIK

- Strokovni jezik je „**zbir vseh oblik specializiranega izražanja, tipičnega za stroke, znanosti, vede, področja in dejavnosti, ki vključujejo posebno znanje in kjer je mogoče razlikovati med laiki in strokovnjaki.**“ *dr. Špela Vintar, 2008*
- Strokovni jezik se od splošnega [tj. vsakdanjega in od umetnostnega] loči na več ravneh.
  - Ugotavljamo lahko leksikalne, oblikoslovne, skladenjske, besedilne, slogovne in pragmatične posebnosti.
  - Z leksikalnim inventarjem strokovnega besedila se ukvarja **terminologija (POJMOVNI IN POIMENOVALNI SISTEM STROKE/VEDE!!)**.
  - Razen na uveljavljenih strokovnih, znanstvenih in tehničnih področjih se **strokovno izrazje** rabi in razvija na vseh specializiranih področjih človekovega udejstvovanja in znanja (*npr. športna terminologija, kulinarična terminologija itd.*).

RAZVIJANJE STROKOVNE PISMENOSTI: POUDARKI

- Integralni del koncepta znanja strokovnega jezika predstavlja
  - **interakcija med splošnim jezikovnim znanjem in**
  - **»vsebinskim« znanjem oziroma poznavanjem poklicnega področja.**
- Poklicno sporazumevanje zahteva na eni strani (splošno) jezikovno znanje, na drugi pa – glede na poklicno področje – posebna (jezikovna) znanja.
- Vsako poklicno področje oblikuje svoj posebni strokovni jezik (v pogovorni različici žargon). K znanju strokovnega jezika sodijo tudi posebna oblika **funkcionalne pismenosti**, ki zadeva tako razumevanjem strokovnih besedil kot z njihovo (re)produkcijo.

Funkcijske zvrsti besedil:

1. **praktičnosporazumevalni,**
2. **strokovni jezik,**
3. **publicistični,**
4. **umetnostni.**

Strokovni jezik delimo na:

- **praktičnostrokovni** (tudi: pogovorni strokovni – žargon),
- **znanstveni** (knjižni zborni jezik) in
- **poljudnoznanstveni jezik.**

JEZIK in vede, discipline, predmeti

- Jezik kot sredstvo/orodje **spoznavanja** in sredstvo **sporazumevanja**
- Jezik kot sredstvo/orodje **raziskovanja** in **pojasnjevanja**

Strokovni (strokovno znanstveni) **jezik**
delimo na:

- **strokovni**
- **praktičnostrokovni** (tudi: pogovorni strokovni – žargon),
- **znanstveni** (knjižni zborni jezik) in
- **poljudnoznanstveni jezik.**

- Razlike na
  - ✓ **semantični,**
  - ✓ **leksikalni,**
  - ✓ **sintaktični** in
  - ✓ **diskurzni** ravni ...
- Razlike glede na
  - ✓ **tematsko koherenco** besedil (deskriptivnost, narativnost in argumentativnost ...)
  - ✓ ...

SPORAZUMEVANJE (v J1 in TJ) → Strokovna pismenost kot kroskurikularna kompetenca

Kroskurikularna kompetenca

= **transverzalna oz. prečna kompetenca**

in zato

= **kroskurikularni cilj**

✓ kompetenca, ki preči celotni kurikulum in jo lahko razvijamo samo skozi načrtne in na ravni kurikula usklajene interakcije vseh predmetov, in sicer znotraj njih, tj. znotrajpredmetno na multidisciplinaren način, in med njimi, tj. medpredmetno in interdisciplinarno]

Jezikovno ozaveščeno poučevanje „NJP“

• **eksplicitno poučevanje jezikovne dimenzije oz. komponente predmeta**

v nasprotju s tradicionalnim

• implicitnim poučevanjem

✓ **eksplicíten** *jasen, nedvoumen, pojasnjen*

✓ **implicíten** *ki je vsebovan, pa ne določno izražen*

MEDPREDMETNO POVEZOVANJE IN UČNI CILJI

JEZIK [J1 ali/in TJ]

- **Jezikovni cilji**

✓ [jezikovna zmožnost]

+

- **Zunajjezikovni, t.i. vsebinski cilji**

✓ [jezikovna sporazumevalna zmožnost]

✓ Katere vsebine uporablja TJ za uresničevanje ciljev TJ kot predmeta, in sicer katere akulturacijske vsebine in katere druge vsebine?

„NEJEZIKOVNI“ / DRUGI predmet [NJP]

- **Vsebinski cilji**

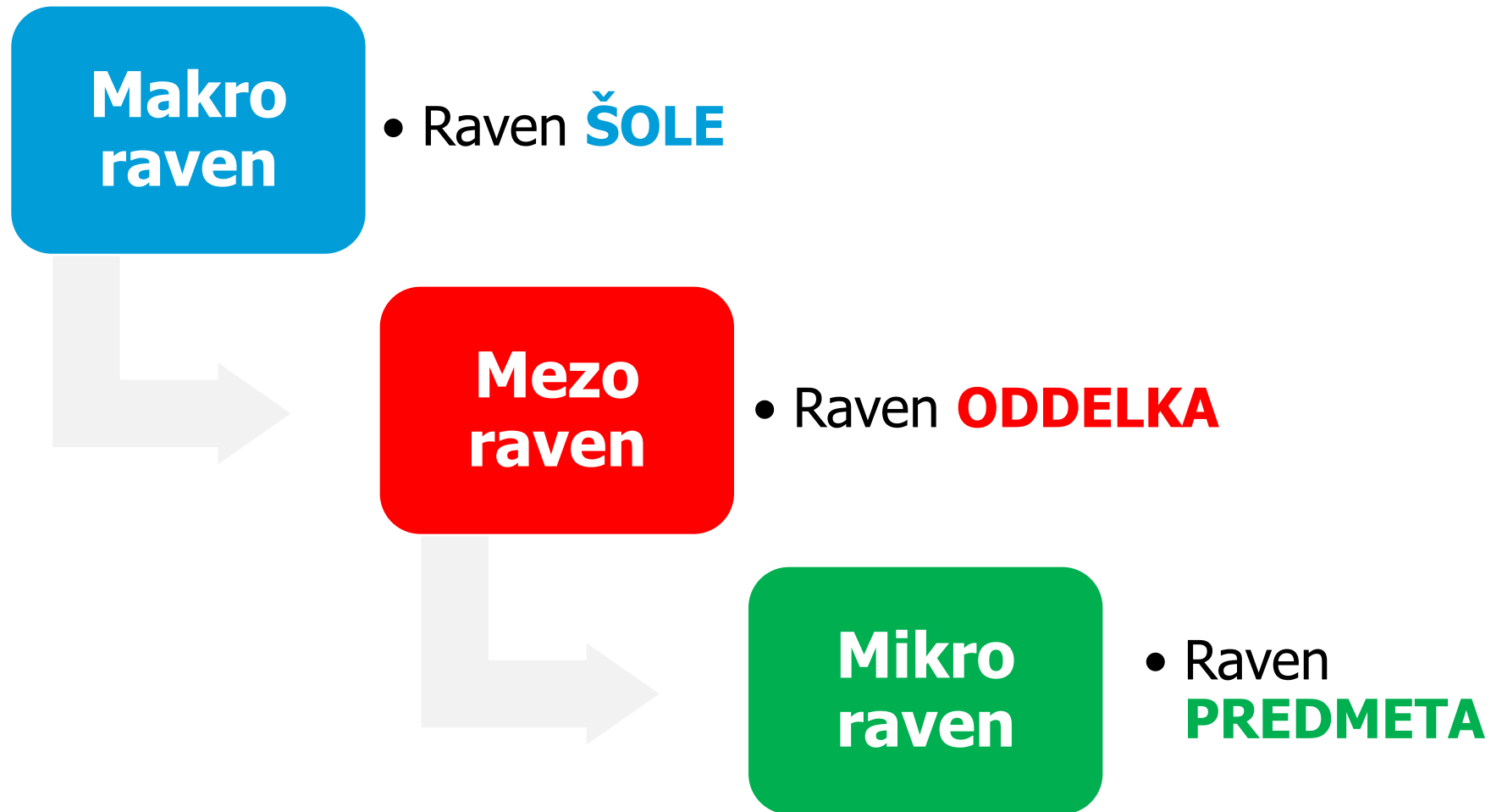
+

- **Predmetno-specifični jezikovni cilji**

✓ [strokovni jezik]

- **Predmetno specifična pismenost**, npr. matematična, geografska, ekonomska ...

NAČRTOVANJE RSP: RAVNI

Kurikularna stičišča za razvijanje strokovne/-ih pismenosti v TJ: Raven šole oz. makro raven

Organizacija in izvedba:

- **Strokovna pismenost kot transverzalna kompetenca in kroskurikularni cilj**
- po sistemu **MiKP**,
- ki ga izvedbeno podpira sistem **SiTP**

Potrebno pedagoško-didaktično strokovno ZNANJE IN IZKUŠNJE za RSP-TJ

Sodelovanje med PREDMETI
na ravni kurikula
ali

»Celota je več kot vsota delov.«

Aristotel

MiKP

▼
**MEDPREDMETNE
IN KURIKULARNE POVEZAVE**

Sodelovanje med UČITELJI

ali

»Nihče ni sam dovolj pameten.«

Plavt

SiTP

▼
**SODELOVALNO
IN TIMSKO POUČEVANJE**

Mezo raven/Raven oddelka: PO KORAKIH DO PRIPRAVE NA UČNO URO/UČNI SKLOP ZA RSP-J1/TJ

Učitelj NJP izbere vsaj 3 najpomembnejše cilje (*vsebine, koncepte*) svojega predmeta za vsak letnik.

1. korak

Učitelj NJP poišče za izbrane cilje (*vsebine, koncepte ..*) ustrezna tujejezična gradiva.

2. korak

Učitelj [T]J po potrebi pomaga učitelju NJP pri iskanju tujejezičnih gradiv.

3. korak

Učitelj [T]J presodi jezikovno zahtevnost in ustreznost izbranih besedil.

4. korak

Učitelj **NJP** in **učitelj TJ** po potrebi adaptirata tujejezično besedilo – obvezno skupaj – za specifično skupino učencev!

5. korak

Učitelj NJP in **učitelj TJ** najprej ločeno, nato skupaj (*strokovno usklajevanje!*) didaktizirata izbrano besedilo. ...

**Veliko idej raste bolje,
ko jih presadimo
v drugo glavo,
kot v glavi,
v kateri so vzklike.**

Many ideas grow better
when transplanted
into another mind
than in the one
where they sprang up.

Oliver Wendell Holmes, Jr.
Ameriški pravnik, sodnik Vrhovnega sodišča ZDA
(1841- 1835)

